UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

29 päivänä heinäkuuta 2010 *

Asiassa C-151/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Juzgado de lo Social Único de Algeciras (Espanja) on esittänyt 26.3.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.4.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Federación de Servicios Públicos de la UGT (UGT-FSP)

vastaan

Ayuntamiento de La Línea de la Concepción,

María del Rosario Vecino Uribe ja

Ministerio Fiscal,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, G. Arestis, J. Malenovský (esittelevä tuomari) ja D. Šváby,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Ministerio Fiscal, asiamiehenään J. L. M. Retamino,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään B. Plaza Cruz,

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Enegren ja R. Vidal Puig,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.5.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY (EYVL L 82, s. 16) 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Federación de Servicios Públicos de la UGT (UGT-FSP) sekä vastaajana Ayuntamiento de La Línea de la Concepción (jäljempänä Ayuntamiento de Línea), María del Rosario Vecino Uribe ja 19 muuta vastaajaa sekä Ministerio Fiscal ja joka koskee sitä, että Ayuntamiento de Línea on kieltäytynyt tunnustamasta sellaisten henkilöiden asemaa työntekijöiden laillisina edustajina, jotka on valittu tähän tehtävään julkisia palveluja koskevista konsessioista vastaavissa eri yrityksissä, jotka luovutettiin tälle kunnalle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

3 Direktiivillä 2001/23 kodifioitiin työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.2.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26), sellaisena kuin se oli muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/50/EY (EYVL L 201, s. 88).

4 Direktiivin 2001/23 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, että ”on tarpeen huolehtia työntekijöiden suojasta sen varmistamiseksi, että heidän oikeutensa turvataan, kun työnantaja vaihtuu”.

5 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”a) Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.

b) Jollei a alakohdasta ja tämän artiklan jäljempänä olevista säännöksistä muuta johdu, tässä direktiivissä tarkoitettuna luovutuksena pidetään oman identiteettinsä säilyttävän taloudellisen yksikön luovuttamista, jolla tarkoitetaan pää- ja sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikokonaisuutta.

c) Tätä direktiiviä sovelletaan taloudellista toimintaa harjoittaviin julkisiin tai yksityisiin yrityksiin riippumatta siitä, tavoittelevatko ne voittoa. Tässä direktiivissä tarkoitettuna luovuttamisena ei pidetä hallintoviranomaisten uudelleenorganisointia eikä hallinnollisten tehtävien siirtoa hallintoviranomaiselta toiselle."

6 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

c) 'työntekijöiden edustajilla' ja vastaavilla ilmaisuilla jäsenvaltion lainsäädännön tai käytännön mukaisia työntekijöiden edustajia;

– –"

7 Saman direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jos yritys, liike taikka yritys- tai liiketoiminnan osa säilyttää itsenäisyytensä, niiden työntekijöiden edustajat tai edustus, joita luovutus koskee, säilyttävät jäsenvaltion lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tai sopimuksen nojalla ennen luovutuspäivää vallinneiden ehtojen ja olosuhteiden mukaisen asemansa ja niiden mukaiset tehtävänsä edellyttäen, että työntekijöiden edustuksen perustamisen kannalta tarpeelliset ehdot täyttyvät.

Mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, ei sovelleta, jos jäsenvaltion lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tai käytännön taikka työntekijöiden edustajien kanssa tehdyn sopimuksen mukaiset edellytykset työntekijöiden edustajien uudelle nimeämiselle tai työntekijöiden edustuksen uudelleen järjestämiselle täyttyvät.

Jos luovuttajaa koskee konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely, joka on aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (joka voi olla toimivaltaisen viranomaisen valtuuttama maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä), jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että siirtyneillä työntekijöillä on asianmukainen edustus siihen asti, kunnes uudet työntekijöiden edustajat on valittu tai nimetty.

Jos yritys, liike taikka yritys- tai liiketoiminnan osa ei säilytä itsenäisyyttään, jäsenvaltiot toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että siirtyneillä työntekijöillä, joilla oli edustajat ennen luovutusta, on edelleen asianmukainen edustus siihen asti, kunnes työntekijöiden edustus on nimetty tai järjestetty uudelleen kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti.

2. Jos niiden työntekijöiden edustajien toimikausi, joita luovutus koskee, päättyy luovutuksen seurauksena, edustajilla on edelleen jäsenvaltion lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tai käytännön mukainen suoja.”

Kansallinen säännöstö

8 Direktiivi 2001/23 on saatettu osaksi Espanjan oikeusjärjestystä 24.3.1995 annetulla kuninkaan asetuksella nro 1/1995, jolla on hyväksytty työntekijöiden asemasta annetun lain uudistettu versio (BOE nro 75, 29.3.1995, s. 9654), sellaisena kuin se on muutettuna 9.7.2001 annetulla lailla 12/2001 (BOE nro 164, 10.7.2001, s. 24890; jäljempänä työntekijöiden asemasta annettu laki).

9 Työntekijöiden asemasta annetun lain 44 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Yrityksen, liikkeen tai yrityksen itsenäisen tuotantoyksikön luovutus ei sellaisenaan päätä työsuhdetta; aikaisemman työnantajan työsopimukseen ja sosiaaliturvaan perustuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle työnantajalle, eläkkeisiin liittyvät sitoumukset mukaan lukien, sovellettavissa erityisissä säännöksissä säädetyin edellytyksin, ja yleisesti kaikkia sellaisia täydentävää sosiaaliturvaa koskevia velvoitteita noudattaen, joihin luovuttaja on sitoutunut.

– –

5. Kun luovutuksen kohteena oleva yritys, liike tai tuotantoyksikkö säilyttää itsenäisyytensä, työnantajan vaihtuminen ei sellaisenaan päätä työntekijöiden laillisten edustajien toimikautta, vaan nämä jatkavat tehtävissään samoin ehdoin kuin aikaisemmin.”

10 Työntekijöiden asemasta annetun lain 67 §:n 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta järjestää yrityksessä osittaiset vaalit työvoiman määrän kasvaessa seuraavaa:

”Osittaiset vaalit voidaan järjestää työntekijöiden irtisanoutumisen tai irtisanomisen jälkeen tai työntekijöiden edustuksen muuttamiseksi työvoiman määrän kasvaessa. Työehtosopimuksissa voidaan määrätä tarvittavista toimenpiteistä työntekijöiden edustuksen mukauttamiseksi, kun yrityksen työvoima vähenee merkittävästi. Jos työehtosopimuksessa ei ole tällaista määräystä, edustuksen mukauttaminen toteutetaan yrityksen ja työntekijöiden edustajien välisellä sopimuksella.”

11 Työntekijöiden asemasta annetun lain 67 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Henkilöstön edustajien ja yritysneuvoston jäsenten toimikausi on neljä vuotta, ja he jatkavat tehtävissään käyttäen toimivaltaansa ja siihen liittyviä takeita, kunnes uudet vaalit kutsutaan koolle ja pidetään.

Henkilöstön edustajat ja yritysneuvoston jäsenet voidaan erottaa ainoastaan heidät valinneiden työntekijöiden päätöksellä, joka tehdään tätä tarkoitusta varten koolle kutsutussa kokouksessa, johon osallistuu vähintään kolmasosa äänestäjistä, äänten ehdottomalla enemmistöllä yleisissä, yksilöllisissä, vapaissa, välittömissä ja salaisissa vaaleissa. Ketään ei kuitenkaan voi erottaa sinä aikana, jolloin neuvottelut uudesta työehtosopimuksesta ovat meneillään eikä ennen vähintään kuuden kuukauden määräajan päättymistä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

12 Ayuntamiento de Línean kunnanjohtaja teki 25.8.2008 päätöksen lunastaa tiettyjä julkisia palveluja koskevat konsessiot, joista neljä yksityistä konsessionsaajana

ollutta yritystä oli tuohon ajankohtaan asti vastannut. Lunastettujen konsessioiden kohteena olleet palvelut koskivat kunnallisten oppilaitosten huolto- ja vartiointipalveluja ja siivouspalveluja, katujen siivouspalveluja sekä puistojen ja puutarhojen kunnossapitopalveluja.

13 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että sen jälkeen kun Ayuntamiento de Línea oli lunastanut kyseiset julkisia palveluja koskevat konsessiot, näiden palvelujen suorittamisesta konsessioiden lunastamiseen asti vastanneiden yritysten henkilöstöön kuuluvat työntekijät siirrettiin kunnan palvelukseen ja integroitiin sen henkilöstöön. Kyseessä ovat poikkeuksetta täysin samat työntekijät, joiden työpaikat ovat samat ja jotka jatkavat samoissa työtehtävissä kuin ennen lunastamista, samoissa työyksiköissä ja saman välittömän työnjohdon alaisuudessa ilman että heidän työsuhteidensa ehtoja olisi merkittävällä tavalla muutettu, ja ainoana erona edeltävään tilanteeseen nähden on se, että nyt heidän ylimpänä työnjohtonaan, välittömän työnjohdon yläpuolella, ovat näistä tehtävistä vastaavat kunnalliset toimihenkilöt, nimittäin kunnanvaltuutetut tai kunnanjohtaja.

14 Kunkin konsessionsaajana olleen yrityksen työntekijöiden lailliset edustajat olivat konsessioiden lunastamisen jälkeen esittäneet Ayuntamiento de Línealle vaatimuksia, jotka koskivat työtuntien osoittamista edunvalvontatehtäviin. Nämä vaatimukset hylättiin 10.9.2008 tehdyllä päätöksellä sillä perusteella, että kysymyksessä olevien työntekijöiden tehtävät laillisina edustajina olivat päättyneet, koska heidät oli integroitu kunnan henkilöstöön.

15 Saatuaan 28.10.2008 tiedon tästä päätöksestä pääasian kantaja eli UGT-FSP pyysi Ayuntamiento de Línealta lisäselvityksiä, minkä jälkeen se nosti 13.11.2008 Juzgado de lo Social Único de Algecirasissa kanteen mainitusta päätöksestä.

16 Juzgado de lo Social Único de Algeciras päätti 26.3.2009 tekemällään päätöksellä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Täyttyykö direktiivin [2001/23/EY] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu itsenäisyyden säilyttämisen edellytys (käsiteltävän asian kaltaisessa) tilanteessa, jossa sen jälkeen, kun kunta on lunastanut useita eri julkisia palveluja koskevia konsessioita, lunastamiseen asti konsession kohteena olevista palveluista vastanneiden yritysten henkilöstöön kuuluvat työntekijät siirretään kunnan palvelukseen ja integroidaan tämän henkilöstöön, kun kyseessä ovat poikkeuksetta samat työntekijät, joiden työpaikat ovat samat ja jotka jatkavat samoissa työtehtävissä kuin ennen lunastamista, samoissa työyksiköissä ja saman välittömän työnjohdon alaisuudessa (esimiehet) ilman, että heidän työsuhteidensa ehtoja olisi merkittävällä tavalla muutettu, ja kun ainoana erona edeltävään tilanteeseen nähden on se, että nyt heidän ylimpänä työnjohtonaan (välittömän työnjohdon yläpuolella) ovat näistä tehtävistä vastaavat kunnalliset toimihenkilöt (kunnanvaltuutetut tai kunnanjohtaja)?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

17 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, säilyttääkö luovutettu taloudellinen yksikkö itsenäisyytensä direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kun yksikön henkilöstöön kuuluneet työntekijät siirretään kunnan palvelukseen ja integroidaan tämän henkilöstöön, kun kyseessä ovat samat työntekijät, joiden työpaikat ovat samat ja jotka jatkavat samoissa työtehtävissä kuin ennen lunastamista, samoissa työyksiköissä ja samojen esimiesten alaisuudessa ilman, että heidän työsuhteidensa ehtoja olisi merkittävällä tavalla muutettu, ja kun ainoana erona edeltävään tilanteeseen nähden on se, että nyt kunnallisista toimihenkilöistä tulee luovutetun yksikön ylin työnjohto.

18 Espanjan hallitus katsoo, että direktiivissä 2001/23 tarkoitetun luovutuksen edellytykset eivät täyty pääasiassa. Se väittää nimittäin, ettei konsessionsaajina olleiden yritysten ja Ayuntamiento de Línean välillä siirry merkityksellistä aineellista omaisuutta, koska kunnalliset oppilaitokset, kadut sekä kunnalliset puistot ja puutarhat olivat jo Ayuntamiento de Línean omistuksessa. Ainoastaan konsessionsaajina olleiden yritysten henkilöstö siirretään kunnalle. Vaikka työvoima on merkittävä tekijä niiden huolto- ja vartiointipalvelujen sekä siivous- ja kunnossapitopalvelujen tarjoamisessa, joista mainitut konsessionsaajina olleet yritykset vastasivat, ei kuitenkaan ole mahdollista jättää ottamatta huomioon sitä aineellista omaisuutta, johon nuo palvelut nojautuvat.

19 Jotta tähän kysymykseen voitaisiin vastata, on aluksi määritettävä, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen luovutus direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamisalaan. Kysymys direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta itsenäisyydestä esitetään nimittäin ainoastaan, jos edellä mainittuun kysymykseen on vastattava myöntävästi.

Direktiivin 2001/23 1 artiklassa tarkoitetun luovutuksen olemassaolo

20 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiassa on kyse siitä, että kunta, julkisoikeudellinen oikeushenkilö, lunastaa sellaisia julkisia palveluja koskevia konsessioita, joista eräät yksityiset konsessionsaajina olleet yritykset olivat siihen asti vastanneet. Tämä lunastus tehtiin kunnanjohtajan päätöksellä.

21 Direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.

22 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 2001/23 tavoitteena on jonkin tietyn taloudellisen kokonaisuuden työsuhteiden jatkuvuuden turvaaminen omistajanvaihdoksesta riippumatta. Harkittaessa sitä, onko kyseessä direktiivissä tarkoitettu liikkeen luovutus, ratkaisevaa on näin ollen, säilyttääkö kyseinen kokonaisuus identiteettinsä, mistä osoituksena on erityisesti liiketoiminnan tosiasiallinen jatkaminen tai uudelleen aloittaminen (ks. mm. asia 24/85, Spijkers, tuomio 18.3.1986, Kok., s. 1119, 11 ja 12 kohta sekä yhdistetyt asiat C-232/04 ja C-233/04, Güney-Görres ja Demir, tuomio 15.12.2005, Kok., s. I-11237, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 Unionin tuomioistuin on direktiivin 77/187, sellaisena kuin se oli muutettuna direktiivillä 98/50, voimassa ollessa katsonut, että ainoastaan sillä perusteella, että luovutuksensaaja on julkisen sektorin elin, tässä tapauksessa kunta, ei voida sulkea pois, että kysymyksessä olisi mainitun direktiivin soveltamisalaan kuuluva luovutus (asia C-175/99, Mayeur, tuomio 26.9.2000, Kok., s. I-7755, 33 kohta). Tällainen johtopäätös on tehtävä myös direktiivin 2001/23 voimassa ollessa.

24 Se seikka, että julkisia palveluita koskevien konsessioiden lunastaminen toteutettiin kunnanjohtajan tekemällä päätöksellä, toisin sanoen Ayuntamiento de Línean yksipuolisesti tekemällä päätöksellä, ei estä toteamasta, että konsessionsaajina olleiden yksityisten yritysten ja Ayuntamiento de Línean välillä toteutettiin direktiivissä 2001/23 tarkoitettu yrityksen luovutus.

25 Unionin tuomioistuin on nimittäin aikaisemmin katsonut, että se, että luovutus perustuu julkisyhteisön yksipuolisiin päätöksiin eikä sopimukseen, ei tee direktiivin soveltamista mahdottomaksi (ks. asia C-29/91, Redmond Stichting, tuomio 19.5.1992, Kok., s. I-3189, Kok. Ep. XII, s. I-131, 15–17 kohta sekä asia C-343/98, Collino ja Chiappero, tuomio 14.9.2000, Kok., s. I-6659, 34 kohta).

26 Jotta direktiivi 2001/23 olisi sovellettavissa, tulee luovutuksen koskea taloudellista kokonaisuutta, joka on järjestetty vakiintuneella tavalla ja jonka toiminta ei rajoitu tietyn työn suorittamiseen (ks. mm. asia C-48/94, Rygaard, tuomio 19.9.1995, Kok., s. I-2745, 20 kohta). Kokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan siten sellaista henkilöiden ja muiden tuotannontekijöiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta, jonka avulla voidaan harjoittaa omaan tavoitteeseensa tähtäävää taloudellista toimintaa (ks. mm. asia C-13/95, Süzen, tuomio 11.3.1997, Kok., s. I-1259, 13 kohta; asia C-340/01, Abler ym., tuomio 20.11.2003, Kok., s. I-14023, 30 kohta ja em. yhdistetyt asiat Güney-Görres ja Demir, tuomion 32 kohta).

27 Määritettäessä sitä, ovatko pysyvällä tavalla organisoidun taloudellisen kokonaisuuden luovutukselle asetetut edellytykset täyttyneet, on otettava huomioon kaikki kyseessä olevaa liiketoimea kuvaavat tosiseikat ja erityisesti se, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys, onko rakennuksia, irtaimistoa tai muuta sellaista aineellista liikeomaisuutta luovutettu, minkä arvoinen aineeton omaisuus on luovutushetkellä ollut, onko pääosa henkilöstöstä otettu uuden yrittäjän palvelukseen, onko asiakaskunta siirtynyt liiketoiminnan mukana, sekä se, miten samankaltaista ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitettu liiketoiminta on ollut, ja vielä se, kuinka pitkän ajan tämä liiketoiminta mahdollisesti on ollut keskeytyneenä. Nämä piirteet ovat kuitenkin ainoastaan osatekijöitä siinä kokonaisharkinnassa, joka asiassa on tarpeen, eikä niitä tämän vuoksi saa arvioida erillisinä (ks. mm. em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta; em. asia Redmond Stichting, tuomion 24 kohta; em. asia Süzen, tuomion 14 kohta; em. asia Abler ym., tuomion 33 ja 34 kohta ja em. yhdistetyt asiat Güney-Görres ja Demir, tuomion 33 ja 34 kohta).

28 Lisäksi unionin tuomioistuin on todennut, että taloudellinen kokonaisuus voi tietyillä toimialoilla toimia ilman, että sillä olisi merkittävää aineellista tai aineetonta liikeomaisuutta, joten tällaisen kokonaisuuden identiteetin säilyminen sitä koskevan luovutustoimen jälkeen ei lähtökohtaisesti voi riippua tällaisten omaisuuserien luovutuksesta (ks. em. asia Süzen, tuomion 18 kohta; yhdistetyt asiat C-127/96, C-229/96 ja C-74/97, Hernández Vidal ym., tuomio 10.12.1998, Kok., s. I-8179, 31 kohta sekä yhdistetyt asiat C-173/96 ja C-247/96, Hidalgo ym., tuomio 10.12.1998, Kok., s. I-8237, 31 kohta).

29 Unionin tuomioistuin on todennut, että siltä osin kuin tietyillä työvoimavaltaisilla toimialoilla yhteisen toiminnan piirissä pysyvästi työskentelevien työntekijöiden ryhmä voi muodostaa taloudellisen kokonaisuuden, tällainen kokonaisuus voi säilyttää identiteettinsä luovutuksen jälkeenkin, kun uusi työnantaja ei pelkästään tyydy jatkamaan kyseistä toimintaa vaan myös ottaa palvelukseensa sekä lukumääräisesti että pätevyyden osalta olennaisen osan siitä henkilökunnasta, jonka sen edeltäjä oli erityisesti osoittanut hoitamaan näitä työtehtäviä. Tällaisessa tapauksessa uusi työnantaja itse asiassa hankkii sellaisen eri osatekijöistä muodostuvan organisoidun kokonaisuuden, jonka avulla se voi jatkaa luovuttajayrityksen toimintoja tai tiettyjä toimintoja pysyvästi (em. asia Süzen, tuomion 21 kohta; em. yhdistetyt asiat Hernández Vidal ym., tuomion 32 kohta ja em. yhdistetyt asiat Hidalgo ym., tuomion 32 kohta).

30 Erityisesti siivousalalla toimivan yrityksen osalta unionin tuomioistuin on todennut, että erityisesti ja pysyvästi johonkin yhteiseen tehtävään osoitettu organisoitunut työntekijäryhmä saattaa ilman muita tuotannontekijöitäkin muodostaa taloudellisen yksikön (em. yhdistetyt asiat Hernández Vidal ym., tuomion 27 kohta).

31 Julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 39 kohdassa samoin korostanut, että sillä, ettei pääasiassa ole luovutettu yksityisten konsessionsaajina olleiden yritysten tuottamien palvelujen kohteita, kuten koulurakennuksia, katuja tai julkisia puistoja ja puutarhoja, ei ole minkäänlaista merkitystä. Se aineellinen omaisuus, joka tarvittaessa tulee ottaa huomioon, on nimittäin se kalusto, ne koneet ja/tai laitteet, joita todella käytetään huolto- ja vartiointipalvelujen, siivouspalvelujen ja kunnossapitopalvelujen tuottamiseen.

32 Kansallisen tuomioistuimen asiana on määrittää kaikkien edellä esitettyjen tulkintaelementtien perusteella, onko pääasiassa tapahtunut direktiivissä 2001/23 tarkoitettu liikkeen luovutus.

Direktiivin 2001/23 6 artiklassa tarkoitettu itsenäisyyden käsite

33 Espanjan hallitus toteaa, että direktiivin 2001/23 6 artiklassa olevaa ”itsenäisyyden” käsitettä on tulkittava siten, että se vastaa tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa olevaa käsitettä ”identiteetti”. Tällainen tulkinta ei kuitenkaan voi menestyä.

34 Kuten direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdan b alakohdasta seuraa, kysymystä identiteetin säilyttämisestä on nimittäin arvioitava kysymyksessä olevan taloudellisen yksikön sopimukseen perustuvan luovutuksen tai sulautumisen ajankohtana. Tällainen liiketoimi voidaan luokitella tässä direktiivissä tarkoitetuksi luovutukseksi ainoastaan siinä tapauksessa, että tämä yksikkö säilyttää identiteettinsä.

35 Sen sijaan itsenäisyyden säilyttämistä koskevaa kysymystä on arvioitava vasta siitä hetkestä lukien, kun direktiivissä 2001/23 tarkoitetun luovutuksen on jo todettu tapahtuneen. Direktiivin tarkoituksena on, että sitä sovelletaan kaikkiin direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa asetetut edellytykset täyttäviin luovutuksiin riippumatta siitä, säilyttääkö luovutettu taloudellinen yksikkö itsenäisyytensä luovutuksensaajan rakenteessa (ks. asia C-466/07, Klarenberg, tuomio 12.2.2009, Kok., s. I-803, 50 kohta).

36 Jos identiteetin ja itsenäisyyden käsitteet vastaisivat toisiaan, direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan alkuosa, jossa asetetaan yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan itsenäisyyden säilyttämiseen liittyvä edellytys, menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, koska tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa olisi automaattisesti sovellettava, jos liiketaloudellisen yksikön identiteetti säilyisi sanotun direktiivin 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla. Nämä käsitteet eivät

siis vastaa toisiaan ja kysymys siitä, onko yritys säilyttänyt direktiivin 2001/23 6 artiklassa tarkoitetun itsenäisyytensä, on ratkaistava vasta sen jälkeen, kun on päätetty, että tässä direktiivissä tarkoitettu luovutus on tapahtunut.

37 Itsenäisyyden käsitteestä on todettava, ettei sitä ole määritelty mitenkään mainitussa 6 artiklassa. Tätä käsitettä ei ole myöskään määritelty mainitun direktiivin muissa artikloissa.

38 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhtenäisen soveltamisen periaate että yhdenvertaisuusperiaate kuitenkin edellyttävät, että sellaisen unionin oikeuden säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä mitään nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja soveltamisalan määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti (ks. vastaavasti viimeksi asia C-433/08, Yaesu Europe, tuomio 3.12.2009, Kok., s. I-11487, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Lisäksi vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee yhtä lailla, että niiden termien merkitys ja ulottuvuus, joita ei ole määritelty unionin oikeudessa, on määriteltävä sen merkityksen mukaan, joka niillä on yleiskielessä, ottaen samalla huomioon se asiayhteys, jossa niitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon ne kuuluvat (ks. vastaavasti mm. asia C-336/03, easyCar, tuomio 10.3.2005, Kok., s. I-1947, 21 kohta; asia C-549/07, Wallentin-Herman, tuomio 22.12.2008, Kok., s. I-11061, 17 kohta ja asia C-556/07, komissio v. Ranska, tuomio 5.3.2009, 50 kohta).

40 On palautettava mieliin ensinnäkin, että direktiivillä 2001/23 pyritään turvaamaan työntekijöiden oikeudet työnantajan vaihtuessa, jotta he voivat jäädä uuden työnantajan palvelukseen luovuttajan kanssa sovittuja vastaavin ehdoin (ks. mm. asia 324/86, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark, tuomio 10.2.1988, Kok., s. 739, Kok. Ep. IX,

s. 361, 9 kohta; asia C-499/04, Werhof, tuomio 9.3.2006, Kok., s. I-2397, 25 kohta ja asia C-396/07, Juuri, tuomio 27.11.2008, Kok., s. I-8883, 28 kohta). Työntekijöiden oikeus edustukseen ei ole poikkeus tästä. Näin ollen luovutus ei pääsääntöisesti saa vaikuttaa tähän edustukseen.

41 Direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa olevassa työntekijöiden edustukseen liittyvässä yleissäännössä säädetään, että jos yritys, liike taikka yritys- tai liiketoiminnan osa säilyttää itsenäisyytensä, niiden työntekijöiden edustajat tai edustus, joita luovutus koskee, säilyttävät ennen luovutuspäivää vallinneiden ehtojen ja olosuhteiden mukaisen asemansa ja niiden mukaiset tehtävänsä.

42 Tämän jälkeen on tuotava esiin se, että ilmaisulla ”itsenäisyys” tarkoitetaan yleiskielessä tavallisesti itsehallinto-oikeutta.

43 Kun tätä ilmaisua sovelletaan taloudelliseen yksikköön, se tarkoittaa yksikön johdolle myönnettyä toimivaltaa organisoida työt suhteellisen vapaasti ja itsenäisesti mainitussa yksikössä sen harjoittaessa sille ominaista taloudellista toimintaa sekä erityisesti toimivaltaa antaa määräyksiä ja ohjeita, jakaa työtehtäviä kysymyksessä olevan yksikön alaisuudessa toimiville työntekijöille ja päättää yksikön käyttöön annettujen aineellisten resurssien käytöstä ilman, että työnantajan muut organisaatiorakenteet suoraan puuttuvat siihen (jäljempänä organisatorinen toimivalta).

44 Näin ollen itsenäisyys säilytetään direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla lähtökohtaisesti, kun luovutetun yksikön johdon organisatorinen toimivalta pysyy luovutuksen jälkeen pääosin muuttumattomana luovutuksensaajan organisaatiorakenteissa ennen luovutusta vallinneeseen tilanteeseen nähden.

45 Näin ollen tässä tapauksessa työntekijöiden oikeutta edustukseen on lähtökohtaisesti käytettävä samojen ehtojen ja edellytysten mukaisesti kuin ennen luovutusta.

46 Sitä vastoin tilanteessa, jossa työntekijät luovutuksen jälkeen ovat sellaisen johdon alaisia, jonka organisatorinen toimivalta on pienentynyt, eikä sitä enää voi pitää itsenäisenä, työntekijöiden edut eivät näin ollen enää ole samat ja tämän vuoksi heidän edustuksensa ehtojen ja edellytysten on mukauduttava tapahtuneisiin muutoksiin. Kuten direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdan neljännestä alakohdasta seuraa, niiden työntekijöiden edustajien, joita luovutus koskee, toimikautta on tällaisessa tapauksessa sen vuoksi rajoitettava olemaan voimassa ainoastaan siihen asti, kunnes työntekijöiden edustus on nimetty tai järjestetty uudelleen.

47 Luovutetun yksikön itsenäisyyttä ei lähtökohtaisesti loukata siinä tapauksessa, että tietty organisatorinen toimivalta jaetaan uudelleen luovutetun yksikön sisällä. Merkityksellistä on se, että luovutetun yksikön johto kokonaisuudessaan voi käyttää organisatorista toimivaltaa, joka sillä oli jo ennen luovutusta, uuden työnantajan muihin organisaatiorakenteisiin nähden.

48 Lisäksi pelkkä ylimmän työnjohdon vaihtuminen, kuten pääasiassa, ei sinänsä vahingoita luovutetun yksikön itsenäisyyttä.

49 Ainoastaan toimivalta, jonka nojalla nämä esimiehet voivat välittömästi organisoida yksikön työntekijöiden toimintaa ja ryhtyä tekemään päätöksiä yksikön sisällä, voisi loukata yksikön itsenäisyyttä. Tällaisen päätöksentekovallan ottamisen luovutetun yksikön sisällä ei kuitenkaan voida katsoa vahingoittavan sen itsenäisyyttä, jos päätöksentekoon ryhdytään poikkeuksellisesti kiireellisissä olosuhteissa, kuten yksikön toiminnalle vahingollisen, vakavan tapauksen sattuessa, väliaikaisesti ja tätä varten asetettujen sääntöjen nojalla.

50 Lisäksi ylimmän työnjohdon pelkkä valvontavalta ei yleensä vaikuta luovutetun yksikön itsenäisyyteen, jollei siihen sisälly myös edeltävässä kohdassa yksilöityä toimivaltaa.

51 Itsenäisyyden käsitteen tällainen tulkinta sallii lisäksi direktiivin 2001/23 6 artiklan tehokkaan vaikutuksen säilyttämisen, kun otetaan huomioon se, että käytännössä yrityksen, liikkeen tai yrityksen tai liikkeen osan luovutukseen liittyy lähes aina ylimmän työnjohdon vaihtaminen.

52 Espanjan hallituksen väitteet, joiden mukaan tällainen tulkinta, joka merkitsee pääasiassa työntekijöiden olemassa olevan edustuksen säilymistä, johtaisi toisaalta uuden työnantajan henkilöstön ”kaksinkertaiseen edustukseen” ja toisaalta siihen, että uudelle työnantajalle aiheutuvaa taloudellista vahinkoa, joka aiheutuu tarpeesta osoittaa siirtyneiden työntekijöiden edustajille ”työtunteja edunvalvontatehtäviin”, ei otettaisi huomioon, eivät voi kyseenalaistaa tätä tulkintaa. Näillä väitteillä pyritään ainoastaan kyseenalaistamaan unionin lainsäätäjän direktiivin 2001/23 6 artiklaa säätäessään valitsemat oikeudelliset seuraukset.

53 Samoin on hylättävä se Espanjan hallituksen väite, joka koskee syrjintää ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista uuden työnantajan olemassa olevien työntekijöiden edustajien ja ammattijärjestöjen edustajien osalta.

54 Tältä osin on todettava, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 88 kohdassa, että vaikka siirtyneet työntekijät ja uuden työnantajan palveluksessa olevat työntekijät olisivat toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa, erilainen kohtelu, joka seuraa mahdollisesta epätasapainosta uuden työnantajan organisaatiossa vahingoksi ammattijärjestöjen edustajille jotka ovat jo edustettuina siinä, ja sen henkilöstön edustajille, jota asia koskee ja jonka lukumäärä pysyy samana, on perusteltavissa sen direktiivin 2001/23 tarkoituksen valossa, joka on varmistaa, sikäli kuin se on käytännössä mahdollista, että uudet työntekijät eivät luovutuksen vuoksi joudu epäedulliseen asemaan sitä ennen vallinneeseen tilanteeseen nähden.

55 Lopuksi siitä väitteestä, jonka mukaan olemassa olevien työntekijöiden vapautta osallistua ammattijärjestöjen toimintaan heikennetään, riittää, kun todetaan Espanjan hallituksen jättäneen näyttämättä toteen, miten pääasian olosuhteissa luovutetun yksikön työntekijöiden edustajien säilyttäminen vaikuttaa tämän perusvapauden harjoittamiseen.

56 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että luovutettu taloudellinen yksikkö säilyttää itsenäisyytensä direktiivin 2001/23 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kun tämän yksikön johdolle luovuttajan organisaatiorakenteessa myönnetty toimivalta organisoida työt suhteellisen vapaasti ja itsenäisesti mainitussa yksikössä sen harjoittaessa sille ominaista taloudellista toimintaa sekä erityisesti toimivalta antaa määräyksiä ja ohjeita, jakaa työtehtäviä alaisina oleville kyseisessä yksikössä toimiville työntekijöille ja päättää yksikön käyttöön annettujen aineellisten resurssien käytöstä ilman, että työnantajan muut organisaatiorakenteet suoraan puuttuvat siihen, pysyy luovutuksen jälkeen pääosin muuttumattomana luovutuksensaajan organisaatiorakenteissa. Pelkkä ylimmän työnjohdon vaihtuminen ei sinänsä vahingoita luovutetun yksikön itsenäisyyttä,

jollei uudella ylimmällä työnjohdolla ole toimivaltaa, jonka nojalla se voisi välittömästi organisoida yksikön työntekijöiden toimintaa ja siten korvata näiden työntekijöiden välittömät esimiehet yksikön sisäisessä päätöksenteossa.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Luovutettu taloudellinen yksikkö säilyttää itsenäisyytensä työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin N:o 2001/23 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kun tämän yksikön johdolle luovuttajan organisaatiorakenteessa myönnetty toimivalta organisoida työt suhteellisen vapaasti ja itsenäisesti mainitussa yksikössä sen harjoittaessa sille ominaista taloudellista toimintaa sekä erityisesti toimivalta antaa määräyksiä ja ohjeita, jakaa työtehtäviä alaisina oleville kyseisessä yksikössä toimiville työntekijöille ja päättää yksikön käyttöön annettujen aineellisten resurssien käytöstä

ilman, että työnantajan muut organisaatiorakenteet suoraan puuttuvat siihen, pysyy luovutuksen jälkeen pääosin muuttumattomana luovutuksensaajan organisaatiorakenteissa.

Pelkkä ylimmän työnjohdon vaihtuminen ei sinänsä vahingoita luovutetun yksikön itsenäisyyttä, jollei uudella ylimmällä työnjohdolla ole toimivaltaa, jonka nojalla se voisi välittömästi organisoida yksikön työntekijöiden toimintaa ja siten korvata näiden työntekijöiden välittömät esimiehet yksikön sisäisessä päätöksenteossa.

Allekirjoitukset